

DE BUITENMEISJES

EDNA O'BRIEN BIJ DE BEZIGE BIJ

*Bij de rivier
De buitenmeisjes
Huis van volmaakte eenzaamheid
Een wilde december
In het woud
Avondlicht
Heiligen en zondaars
Een meisje van buiten
De rode stoeltjes
Girl*

Edna O'Brien

De buitenmeisjes

Trilogie

VERTAALD DOOR
MARIAN LAMERIS

2020
DE BEZIGE BIJ
AMSTERDAM

De vertaalster ontving voor deze vertaling een werkbeurs van de
Stichting Fonds voor de Letteren.

Copyright © 1960 Edna O'Brien
Copyright Nederlandse vertaling © 1998 Erven Marian Lameris
Eerste druk 1998
Zesde druk 2020
Oorspronkelijke titel *Country Girls Trilogy*
Omslagontwerp bij Barbara
Omslagbeeld Sarahmay Wilkinson
Foto auteur Guardian News and Media
Vormgeving binnenwerk Perfect Service, Schoonhoven
Druk Bariet Ten Brink, Meppel
ISBN 978 94 031 9030 3
NUR 301

debezigebij.nl

DE BUITENMEISJES

Ik werd vlug wakker en zat meteen rechtop in bed. Alleen als ik me ergens zorgen over maak word ik zo gemakkelijk wakker en even wist ik niet waarom mijn hart sneller klopte dan normaal. Toen herinnerde ik het me weer. Dezelfde reden als altijd. Hij was niet thuisgekomen.

Toen ik eruit kwam bleef ik een ogenblik op de rand van het bed zitten en streek met mijn hand de groene satijnen spreid glad. We hadden hem de vorige avond vergeten op te vouwen, mama en ik. Langzaam liet ik me op de grond glijden en het zeil was koud aan mijn voetzolen. Mijn tenen krulden onwillekeurig omhoog. Ik had wel pantoffels maar die moest ik van mama bewaren voor als ik bij mijn tantes en nichtjes en neefjes ging logeren; en we hadden wel kledjes, maar die lagen opgerold in een la totdat er 's zomers bezoek uit Dublin kwam.

Ik trok mijn sokken aan.

Uit de keuken kwam de lucht van gebakken spek, maar daar werd mijn stemming niet beter van.

Toen liep ik naar het raam om het rolgordijn op te trekken. Het schoot plotseling omhoog en het koord slingerde zich eromheen. Het was een geluk dat mama al naar beneden was, want die probeerde me altijd bij te brengen hoe je rolgordijnen hoorde op te trekken, zachtjes.

De zon was nog niet op en het grasveld was bespikkeld met madeliefjes die nog vast in slaap waren. Overal lag dauw. Het gras onder mijn raam, de heg eromheen, de omheining van roestig ijzerdraad daarachter en het grote weiland in de verte waren allemaal bedekt met fijne nevelflarden. De bladeren en de bomen waren omhuld door de nevel, en de bomen leken onwerkelijk, als bomen in een droom. De vergeet-mij-nietjes die onder aan de heg

groeiden waren omringd door stralenkransen van water. Water dat glinsterde als zilver. Het was rustig, het was volmaakt windstil. Van de blauwe berg in de verte steeg damp op. Het zou een warme dag worden.

Toen hij mij voor het raam zag, kwam Bull's-Eye onder de heg vandaan, schudde het water van zich af en keek me loom, treurig aan. Hij was onze herdershond en ik had hem Bull's-Eye genoemd omdat zijn ogen zwart met wit gespikkeld waren, net als de snoepjes die zo heetten. Hij sliep meestal in het turfhok, maar vannacht was hij in het konijnenhol onder de heg blijven slapen. Daar sliep hij altijd, op de uitkijk, als papa weg was. Ik hoefde het niet te vragen, mijn vader was niet thuisgekomen.

Op dat moment riep Hickey van beneden. Ik trok net mijn nachtpon over mijn hoofd, zodat ik hem eerst niet verstond.

'Wat? Wat zeg je?' vroeg ik, en ik liep de overloop op met de satijnen sprei om me heen gedrapeerd.

'Goeie god, ik word er schor van, zo vaak heb ik het al gezegd.' Hij lachte naar me en vroeg: 'Wil je een wit of een bruin ei voor je ontbijt?'

'Vraag het me eens lief, Hickey, en zeg schatje tegen me.'

'Schatje. Snoepje. Liefje. Honnepon, wil je een wit of een bruin ei voor je ontbijt?'

'Een bruin, Hickey.'

'Ik heb hier een heerlijk henneneitje voor je,' zei hij toen hij terugging naar de keuken. Hij sloeg met de deur. Het was mama nooit gelukt hem te leren de deur zachtjes dicht te doen. Hij was onze knecht en ik hield veel van hem. Om dat te bewijzen zei ik het hardop tegen de Heilige Maagd, die me vanuit een vergulde lijst ijzig aankeek.

'Ik hou van Hickey,' zei ik. Ze zei niets. Het verbaasde me dat ze niet vaker praatte. Eén keer had ze iets tegen me gezegd, en wat ze zei was erg intiem. Het gebeurde toen ik midden in de nacht uit bed kwam om een schietgebed te doen. Ik kwam elke nacht zes of zeven keer uit bed als boetedoening. Ik was bang voor de hel.

Ja, ik hou van Hickey, dacht ik; maar wat ik eigenlijk bedoelde was dat ik erg op hem gesteld was. Toen ik zeven of acht was,

zei ik altijd dat ik met hem wilde trouwen. Ik vertelde aan iedereen, ook aan de godsdienstonderwijzer, dat we in het kippenhok gingen wonen en dat we van mama gratis eieren, gratis melk en groenten zouden krijgen. De enige groente die ze verbouwden was kool. Maar nu praatte ik niet meer zo vaak over trouwen. Om te beginnen waste hij zich nooit, hij plensde alleen wat regenwater over zijn gezicht als hij zich 's avonds over de ton boog. Zijn tanden waren groen, en voordat hij ging slapen waterde hij in een perzikenblik dat hij onder zijn bed had staan. Mama gaf hem op zijn kop. Ze lag 's avonds te wachten tot hij thuiskwam, tot ze hem het raam open hoorde doen om de inhoud van het perzikenblik op de stenen buiten te legen.

‘Hij molt die struiken daar onder het raam nog, daar kun je donder op zeggen,’ zei ze altijd, en sommige avonden, als ze erg boos was, ging ze in haar nachtpon naar beneden, klopte op zijn deur en vroeg hem waarom hij dat soort dingen niet buiten deed. Maar Hickey gaf haar nooit antwoord, daar was hij te sluw voor.

Ik kleedde me vlug aan en toen ik me bukte om mijn schoenen te pakken zag ik pluizen en stof en losse veertjes onder het bed. Ik voelde me te ellendig om de kamer te zwabberen, dus trok ik de dekens over mijn bed en ging vlug de kamer uit.

De overloop was donker als altijd. Een lelijk glas-in-loodraam gaf er iets treurigs aan alsof er pas iemand in huis was overleden.

‘Dat ei wordt zo hard als een steen,’ riep Hickey.

‘Ik kom eraan,’ zei ik. Ik moest me nog wassen. In de badkamer was het koud, niemand gebruikte hem ooit. Een verlaten badkamer met een roestvlek in de wastafel precies onder de koude kraan, een splinternieuw stuk roze zeep en een stijf wit waslapje dat eruitzag of het de hele nacht in de vrieskou had gehangen.

Ik besloot geen moeite te doen, en liet alleen een emmer vol water lopen voor de wc. De spoeling werkte niet en we wachtten al maanden op een man die het in orde zou komen maken. Ik schaamde me als Baba, mijn schoolvriendin, erheen ging en steevast zei: ‘Nog niet gemaakt?’ Bij ons thuis waren de dingen kapot of ze werden helemaal niet gebruikt. Mama had een nieuwe kniptang en een paar nieuwe kluwens touw in een kast boven; ze zei dat

die maar kapot zouden gaan of gestolen zouden worden als ze ze mee naar beneden nam.

Mijn vaders kamer was recht tegenover de badkamer. Zijn oude kleren lagen over een stoel gesmeten. Hij was er niet, maar ik kon zijn knieën horen kraken. Zijn knieën kraakten altijd als hij in of uit bed stapte. Hickey riep me nog een keer.

Mama zat bij het fornuis een droge boterham te eten. Haar blauwe ogen waren klein en roodomrand. Ze had niet geslapen. Ze staarde recht voor zich uit naar iets dat alleen zij kon zien, naar het noodlot en naar de toekomst. Hickey knipoogde naar me. Hij zat drie gebakken eieren te eten en een paar plakken eigengerookt spek. Hij doopte zijn brood in de zachte eidooier en sabbelde er dan op.

‘Heb je geslapen?’ vroeg ik aan mama.

‘Nee. Jij had een snoepje in je mond en ik was bang dat je zou stikken als je het doorslikte, dus ben ik voor de zekerheid wakker gebleven.’ We hadden altijd snoep en repen chocola onder het kussen liggen en ik had vlak voordat ik in slaap viel een zuurtje genomen. Arme mama, ze piekerde altijd zo. Ik neem aan dat ze aan hem lag te denken, te wachten op het geluid van een auto die stopte op de weg, te wachten op het geluid van zijn voeten die door het natte gras liepen, en op het lawaai van de klink van het hek – te wachten, en te hoesten. Ze hoestte altijd als ze lag, daarom had ze oude lappen die als zakdoek dienden in een fluwelen tasje aan een van de stijlen van het koperen ledikant gebonden.

Hickey sloeg het kapje van mijn ei. Het was hard geworden, daarom deed hij er kleine klontjes boter in om het wat smeùiger te maken. Het was een henneneitje dat net boven de rand van de grote porseleinen eierdop uit kwam. Het zag er gek uit, dat kleine eitje in de grote dop, maar het smaakte erg lekker. De thee was koud.

‘Mag ik seringens meenemen voor juffrouw Moriarty?’ vroeg ik aan mama. Ik schaamde me dat ik misbruik maakte van haar ellende om bloemen mee te nemen voor de juffrouw, maar ik wilde erg graag Baba de loef afsteken en het lievelingetje van juffrouw Moriarty worden.

‘Ja lieverd, neem maar mee wat je wilt,’ zei mama afwezig. Ik

ging naar haar toe en sloeg mijn armen om haar hals en gaf haar een zoen. Ze was de liefste mama van de wereld. Dat zei ik tegen haar, en even hield ze me stijf tegen zich aan alsof ze me nooit meer los zou laten. Ik was alles voor haar, alles.

‘Ouwe vrijkous,’ zei Hickey. Ik maakte mijn vingers los die ik stijf om haar zachte witte nek geklemd had en ging een eindje van haar vandaan staan, verlegen. Haar gedachten waren ver weg, en de kippen waren nog niet gevoerd. Er waren er een paar aan komen lopen van het erf, ze pikten bij de achterdeur in Bull’s-Eyes etensbak. Ik hoorde dat Bull’s-Eye ze wegjoeg en hoe ze fladderden met hun vleugels toen ze wegvlogen, luid kakelend.

‘Er is een toneelstuk op het gemeentehuis, mevrouw. U zou erheen moeten gaan,’ zei Hickey.

‘Dat zou ik moeten doen.’ Haar stem klonk een beetje sarcastisch. Hoewel ze niet zonder Hickey kon, was ze soms scherp tegen hem. Ze zat te denken. Te denken: waar was hij? Zou hij thuiskomen in een ambulance, of met een auto die hij drie dagen eerder in Belfast had gehuurd en niet had betaald? Zou hij de stoep bij de achterdeur op komen wankelen, zwaaiend met een fles whisky? Zou hij schreeuwen, vechten, haar vermoorden, of zich verontschuldigen? Zou hij door de voordeur binnen komen vallen met een of andere dronken kerel en zeggen: ‘Moeder, dit is mijn beste vriend Harry. Ik heb hem zonet het zevenbunderland gegeven voor een schitterende windhond...’ Dat was ons allemaal al zo vaak overkomen dat het stom zou zijn te verwachten dat mijn vader nuchter thuis zou kunnen komen. Hij was drie dagen eerder vertrokken met zestig pond in zijn zak om de belasting te betalen.

‘Zout, liefje,’ zei Hickey, en hij nam een snufje tussen zijn duim en wijsvinger en strooide het op mijn ei.

‘Nee, Hickey, niet doen.’ Ik at op dat moment geen zout. Dat was een bevlieging. Ik vond het erg volwassen staan om geen zout en suiker te eten.

‘Wat moet ik gaan doen, mevrouw?’ vroeg Hickey, en maakte gebruik van haar lusteloosheid om zijn brood royaal aan twee kanten met boter te besmeren. Niet dat mama gierig was met eten, maar Hickey werd zo dik dat hij zijn werk niet meer kon doen.

‘Naar het veen gaan, lijkt me,’ zei ze. ‘De turf kan te drogen gezet worden en misschien krijgen we niet weer zo’n mooie dag.’

‘Misschien kan hij beter niet zo ver weggaan,’ zei ik. Ik had Hickey graag in de buurt als papa thuiskwam.

‘Hij kan nog wel een maand wegblijven,’ zei ze. Ze zuchtte hartverscheurend. Hickey nam zijn pet van de vensterbank en ging weg om de koeien naar buiten te brengen. ‘Ik moet de kippen voeren,’ zei mama, en ze haalde een pot maïspap uit de onderste oven, waar hij de hele nacht had staan pruttelen.

Ze stampte het kippenvoer buiten in de melkschuur, en ik maakte brood klaar om mee naar school te nemen. Ik schudde mijn fles levertraan zodat ze zou denken dat ik er wat van genomen had. Toen zette ik hem terug op de keukenkast naast de rij Doulton borden. Die waren een huwelijksge Geschenk, maar we gebruikten ze nooit omdat ze dan zouden kunnen breken. Er zaten rekeningen achter verstopt. Honderden rekeningen. Over rekeningen maakte papa zich nooit zorgen, hij legde ze gewoon achter een bord en dacht er niet meer aan.

Ik ging naar buiten om de sering en te plukken. Toen ik op de stoep stond en uitkeek over de velden, voelde ik, zoals altijd, die opwelling van vrijheid en vreugde als ik naar alle verschillende bomen keek en naar de stenen bijgebouwtjes die ver van het huis stonden, en naar de weilanden die zo groen en zo vredig waren. Buiten de omheining stond een notenboom, en in zijn schaduw groeiden blauwe klokjes, hoog en diepblauw, een grot van hemelsblauwe bloemen tussen de brokken kalksteen. En mijn schommel zwaaide in de wind, en alle bladeren in alle boomtoppen bewogen zachtjes.

‘Pak maar een plakje cake en wat koekjes om mee te nemen,’ zei mama. Mama verwende me, gaf me altijd lekkere hapjes. Ze stond een emmer vol maïspap met aardappelen te stampen; ze had haar hoofd gebogen en haar tranen vielen in het kippenvoer.

‘Ach, zo is het leven nu eenmaal, de een verdient het geld, de ander geeft het uit,’ zei ze toen ze het erf op liep met de emmer. Op de rand van de emmer zaten een paar kippen te pikken. Haar rechterschouder was lager dan de linker door het sjouwen met

emmers. Ze was afgesloofd door het zware werk, ze werkte om de boel draaiende te houden, en 's avonds maakte ze lampenkappen en haardschermen om het huis gezellig te maken.

Er kwam een vlucht wilde ganzen over, ze krijsten toen ze over het huis en over het iepenbosje verderop vlogen. Het iepenbosje was de plek waar de koeien 's zomers de koelte opzochten en waarheen de vliegen ze volgden. Ik speelde er vaak winkeltje met stukken kapot serviesgoed en kartonnen dozen. Baba en ik gingen er zitten om elkaar geheimen te vertellen, en één keer hebben we er onze onderbroeken uitgetrokken en elkaar gekieteld. Het grootste geheim van allemaal. Baba zei altijd dat ze het ging vertellen, en elke keer dat ze dat zei gaf ik haar een zijden zakdoek of een nieuw geruit lint of zoiets.

‘Kijk eens wat vrolijker, lieve honnepon van me,’ zei Hickey terwijl hij vier emmers melk klaarzette voor de kalveren.

‘Waar denk jij aan, Hickey, als je denkt?’

‘Meiden. Een lief knap vrouwtje. Denken is flauwekul,’ zei hij. De kalveren loeiden bij het hek, en toen hij bij ze kwam staken ze allemaal hun kop in een emmer en dronken gulzig. De witkop met de enorme violette ogen dronk het snelst, zodat ze haar neus in de emmer naast haar kon steken.

‘Ze krijgt nog last van haar maag,’ merkte ik op.

‘Het arme beest, ze zou vlees moeten krijgen.’

‘Ik word non als ik groot ben; daar dacht ik aan.’

‘Voor mij ben je een non. De orde van Kerry – twee hoofden op één kussen.’ Ik vond dat akelig en liep weg om de seringeng te gaan plukken. De stenen bij het huis waren groen en glibberig. Daar liep de regenton wel eens over en het was precies onder het raam waaruit Hickey elke avond zijn perzikienblik leeggooide.

Mijn sandalen werden nat toen ik door het gras liep.

‘Kijk uit waar je loopt,’ riep mama, die van het erf kwam met de lege emmer in de ene hand en een paar eieren in de andere. Mama wist dingen voordat je ze haar vertelde.

De seringeng waren nat. Waterdruppels vielen als overrijpe bessen op het gras als ik een tak afbrak. Ik liep terug met een wolk bloemen zwaar in mijn armen.

‘Niet doen, dat brengt ongeluk,’ riep ze, dus ging ik niet naar binnen.

Ze haalde een stuk krantenpapier en wikkelde het om de stelen zodat mijn jurk niet nat werd. Ze haalde mijn jas, mijn handschoenen en mijn muts.

‘Het is warm, die heb ik niet nodig,’ zei ik. Maar ze drong rustig aan, en herinnerde me eraan dat ik een zwakke borst had. Dus deed ik mijn jas aan en zette mijn muts op, en ik pakte mijn schoeltas, een plakje cake en een limonadeflesje met melk voor tussen de middag.

In angst en beven ging ik op weg naar school. Misschien kwam ik hem onderweg wel tegen of misschien kwam hij thuis en vermoordde mama.

‘Komt u me tegemoet?’ vroeg ik haar.

‘Ja lieverd, zodra ik opgeruimd heb als Hickey gegeten heeft loop ik je over de weg tegemoet.’

‘Echt?’ zei ik. Ik had tranen in mijn ogen. Ik was altijd bang dat mijn moeder dood zou gaan terwijl ik op school was.

‘Niet huilen, schat. Kom, je moet nu gaan. Je hebt een lekker stukje cake voor straks en ik kom je tegemoet.’ Ze zette mijn muts recht en gaf me drie of vier zoenen. Ze stond me op de stenen bij het huis na te kijken. Ze zwaaide. In haar bruine jurk zag ze er droevig uit; hoe verder ik wegliep, hoe droeviger ze eruitzag. Als een mus in de sneeuw, bruin en bang en eenzaam. Het was moeilijk voor te stellen dat ze op een zonnige ochtend getrouwd was in een kanten jurk, met een flaphoed op, en dat haar ogen vochtig waren van blijdschap terwijl ze nu nat waren van tranen.

Hickey was bezig de koeien naar het verre weiland te brengen, en ik riep naar hem. Hij liep voor me, met zijn broekspijpen in zijn dikke wollen sokken gestopt, zijn pet achterstevoren, met de klep achter op zijn hoofd. Hij liep als een clown. Ik zou zijn manier van lopen overal herkennen.

‘Wat is dat voor een vogel?’ vroeg ik. Er zat een vogel in de bloeiende kastanjeboom, die leek te zeggen: ‘Luister eens. Luister eens.’

‘Een merel,’ antwoordde hij.

‘Hij is helemaal niet zwart. Ik zie zo dat het een bruine vogel is.’

‘Ook best, slimpie. Het is een bruine vogel. Ik heb wel wat beters te doen dan de hele dag aan vogels te vragen hoe ze heten, hoe oud ze zijn, of ze hobby’s hebben, wat voor slakken ze het liefst lusten, enzovoort. Zoals die idioten die naar Burren komen om naar bloemen te kijken. Bloemen nog wel. Ik heb mijn werk. Dit hele bedrijf rust op mijn schouders.’ Het was waar dat Hickey het meeste werk deed, maar evengoed ging de boel naar de knoppen, de hele honderdvijftig hectare.

‘En nu opgehoepeld, snotneus, of ik geef je een tik voor je billen.’

‘Hoe durf je, Hickey.’ Ik was veertien en ik vond dat hij niet zo vrijpostig tegen me hoorde te doen.

‘Geef me eens een vogeltje,’ zei hij, en hij keek me lachend aan met zijn zachte, grijze, heel grote ogen. Ik trok me niets van hem aan en rende weg. Een vogeltje was zijn speciale naam voor een zoen. Ik had hem al twee jaar geen zoen meer gegeven, niet meer sinds de dag dat mama me de toffees had gegeven en me had uitgedaagd om hem tien zoenen te geven. Papa lag toen in het ziekenhuis te herstellen van een van zijn escapades en het was een van de weinige keren dat ik mama gelukkig heb gezien. Alleen de paar weken direct na zijn uitpattingen kon ze zich ontspannen, voordat het tijd werd weer te gaan tobben over de volgende keer. Ze zat op de stoep van de achterdeur en ik hield een knot wol op waar zij een bol van draaide. Hickey kwam thuis van de markt en vertelde haar de prijs die hij voor een vaars had gekregen, en toen daagde ze me uit om hem tien zoenen te geven voor de toffees.

Haastig liep ik het grasveld over, doodsbang dat papa ieder ogenblik tevoorschijn kon komen.

Ze noemden het een grasveld omdat het vroeger een grasveld was geweest toen het grote huis er nog stond, maar de Tans hadden het grote huis in brand gestoken en mijn vader was, in tegenstelling tot zijn voorvaderen, niet gehecht aan zijn land en langzamerhand raakte het bedrijf in verval.

Ik stak het doornige gedeelte aan de andere kant van het weiland over. Dat leidde naar het hek naar buiten.

Het stond vol met doornstruiken en jonge varens en stengels

jakobskruiskruid en naaldscherpe distels. Daaronder was de aarde bezaaid met miljoenen kleine wilde bloemetjes. Kleine nevels van blauw en wit en paars – kleine witte liedjes die uit de aarde opschoten. Wat waren ze goed verborgen en mooi en kostbaar, verstopt onder de doornen en de jonge varens.

Ik nam de sering in mijn andere arm en liep de weg op. Jack Holland stond me op te wachten. Ik schrok toen ik hem tegen de muur zag staan. Ik dacht eerst dat het papa was. Ze waren ongeveer even lang en allebei droegen ze een hoed in plaats van een pet.

‘Ha, Caithleen, mijn kind,’ groette hij me, en hij hield het hek open terwijl ik me er zijdelings door naar buiten werkte. Het hek ging maar een klein eindje open en je moest je met moeite naar buiten persen. Hij maakte het stuk ijzerdraad weer vast en liep met me mee naar het jaagpad.

‘Hoe gaat het, Caithleen? Goed met je moeder? Je vader schittert door afwezigheid. Ik zie Hickey’s morgens bij de melkfabriek.’ Ik zei dat het goed ging, met mama’s motto in gedachten: ‘Ieder mens moet zijn kruis zelf dragen.’